

2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ MEDYASINDA 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

Reactions of The United States Media to July 15 Coup Attempt

Arş. Gör. Muhammed Mücahid Dalkılıç

Orcid: 0000-0001-7116-8749/ Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 17 Mart 2020

Düzeltilme tarihi: 14 Mayıs 2020

Kabul tarihi: 31 Ağustos 2020

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz 2016, Darbe Girişimi, Türkiye, ABD Medyası, Eleştirel Söylem Analizi

ÖZ

Bu araştırma 15 Temmuz 2016 gecesi gerçekleştirilmek istenen darbe girişimi esnasında ve sonrasında yaşanan gelişmelerin Amerika Birleşik Devletleri medyasında nasıl ele alındığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Medya artık yasama, yürütme ve yargı erklerinin ardından gelen dördüncü büyük güç olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bir haberin medyada yer alıp alması kadar, o haberin medyada nasıl aktarıldığı da önemli bir husustur. Araştırma kapsamında analizin yapılabilmesi için ABD medyasının önde gelen gazetelerinden dört tanesinin internet haber sayfalarında anahtar kelimeler aracılığıyla tarama yapılmıştır. Analiz edilen haberlerde gazetelerin haber aktarma işlevinden ziyade niyet okuma yoluyla ele alınmış fikir yazılarına daha fazla yer verdikleri gözlemlenmiştir. Haber başlıklarında 'darbe, darbe girişimi, kargaşa' gibi terimleri kullanan bu gazetelerin, fikir yazılarında darbe girişimine giden süreci meşrulaştırmaya çalıştığını ve darbeye karşı direnen halkın direnişini görmezden geldiğini ileri sürmek yanlış olmayacaktır.

ABSTRACT

This research was carried out to reveal how the developments in and after the coup attempt on the night of July 15, 2016 were dealt with in the United States media. Media is now considered to be the fourth great power that follows legislative, executive and judicial powers. Therefore, the fact that a news article included in the media, as well as the coverage of the news is an important issue. In order to analyze the attitude of the US media, in this research four of the leading newspapers in the US media internet news pages were searched through the keywords. In the analyzed news, it was observed that the newspapers gave more space to the ideas rather than function by reading the transferred news intent. In the news headlines the coup, coup attempt, and chaos or confusion are legitimizing in the written ideas and it would not be wrong to argue that the resistant of the masses are ignored in the news articles.

ARTICLE INFO

Article history:

Received 17 March 2020

Received in revised form 14 May 2020

Accepted 31 August 2020

Keywords: 15 July 2016, Coup Attempt, Turkey, United States Media, Critical Discourse Analysis

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: muhammeddalkilic@kilis.edu.tr

GİRİŞ

Gündelik kullanımda “vuruş/vurma, çarpış/çarpma” anlamlarına gelen darbe sözcüğü, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük’te “Bir ülkede baskı kurarak, zor kullanarak veya demokratik yollardan yararlanarak hükümeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019). Bu tanımlamadan yola çıkılarak darbe kavramı, yapılan demokratik seçimler sonucunda iktidarı elde etmiş siyasi otorite veya otoritelerin silahlı grup veya gruplar tarafından zor kullanılarak iktidardan uzaklaştırılması şeklinde tanımlanabilir.

Darbe kelimesinin önüne sıfat olarak gelen “askerî” kelimesi, darbenin resmî askerî kurumlara mensup kişiler tarafından gizli bir plan çerçevesinde demokrasiye, millet iradesine, insan haklarına ve hukukun üstünlüğü ilkesine aykırı bir şekilde yönetime el konulmasını ifade etmektedir. Askerî darbe, bir ülkede topyekûn olarak silahlı kuvvetler mensuplarının silah zoru kullanarak ülke yönetimine el koyması şeklinde gerçekleşebileceği gibi; ordu mensubu olan bir grup askerî personelin inisiyatif kullanarak sivil yönetime karşı yaptığı müdahaleler olarak da gerçekleşebilmektedir.

Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) Operasyon Uzmanı John Jacop Nutter, darbe kavramını, rejimin bir entrika grubu tarafından güç kullanılarak ele geçirilmesi şeklinde tanımlamıştır (Akt. Mütercimler, 2016). Darbeler genellikle iktidarların ekonomik ve sosyal problemleri çözmekte yetersiz kaldığı iddiasıyla ülkenin silahlı kuvvetleri tarafından yapılmaktadır. Ancak darbelerin veya darbe girişimlerinin temel sebebi olarak ekonomik ve sosyal problemlerin varlığı gösterilse de, gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilmek istenen askerî müdahalelerin çoğu zaman başka amaçlarının olduğu görülmektedir. Tarihsel süreçte güçlü devletler kendi ulusal çıkarlarını devam ettirmek için zaman zaman farklı ülkelerde kendilerine hizmet edecek gruplar oluşturmuşlar ya da iktidarı zorla görevden uzaklaştıracak kesimlere destek vermişlerdir. Güçlü devletler bu gruplar aracılığıyla kendilerinden daha güçsüz olarak nitelendirdikleri veya uluslararası arenada rakip gördükleri devletler üzerinde kontrolü sağlamak ve bu ülkelerde kendilerine bağlı yönetimler oluşturmak amacıyla zaman zaman darbe girişimlerine ön ayak olmaktadır (Mansbach ve Taylor, 2017; Anadolu Ajansı, 8 Ocak 2020; Pereira, 2018).

Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar olan süreçte Türkiye’deki demokratik hayat, zaman zaman darbelerle ve darbe girişimleriyle sekteye uğratılmıştır. Türkiye’de 1940’lı yılların ortalarından itibaren çok partili hayata geçilmesiyle birlikte demokratik seçimler gerçekleşmiş ancak neredeyse her on yılda bir askerî müdahalenin gündeme gelmesi sonucunda halkın iradesi çeşitli sebeplerle görmezden gelinmiştir. Türkiye’de gerçekleşen 27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980 darbelerinde silahlı kuvvetler yönetime el koymuştur. Silahlı kuvvetler, 12 Mart 1971 ve 28 Şubat 1997 yıllarında ise meşru seçimlerle göreve gelen hükümetleri istifaya zorlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti son olarak 15 Temmuz 2016 gecesini askerî üniforma altına gizlenmiş bir terör örgütünün darbe girişimiyle karşı karşıya kalmıştır. 15 Temmuz darbe girişimiyle Türkiye’deki mevcut meşru Cumhurbaşkanı ve hükümet iktidardan uzaklaştırılmaya çalışılmış ve hukuka, insan haklarına aykırı birçok eylem gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu kalkışmanın ve darbe girişiminin aynı zamanda Türkiye’nin siyasal, toplumsal ve hukuki düzenini sekteye uğratmak amacıyla yapıldığını ifade etmek oldukça önemlidir. 15 Temmuz 2016 tarihinde devletin içerisine sızmış bir terör örgütü tarafından yapılan bu darbe girişimi sadece Türkiye için değil tüm dünya için tarihi bir olaydır. 1970’li yılların başından itibaren devletin çeşitli kurumlarına personellerini yerleştirmiş olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), 15 Temmuz gecesini devletin tüm askerî teçhizat, lojistik vs. imkânlarından faydalanarak sivil, asker, polis gözetmeksizin saldırıya geçmiş ve yüzlerce vatandaşın hayatını kaybetmesine binlerce vatandaşın ise yaralanmasına sebep olmuştur.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın dirayetli duruşu, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının geçmiş yıllardaki darbelerle karşı duyduğu öfke ve darbelerle karşı gelişmiş olan farkındalık, halkın 15 Temmuz gecesini FETÖ üyelerine karşı harekete geçmesini sağlamıştır. Cumhurbaşkanı’nın halkı havaalanlarına ve meydanlara davet etmesi ve milletin nazarında bu çağrının karşılık bulması, medya organlarının her türlü saldırıya ve saldırı tehdidine rağmen demokrasiden yana tavır almaları, polis

ve ordu içine sızan FETÖ üyeleri dışındaki askeri personelin bu darbe girişiminde halkın yanında yer alması sonucunda darbeciler derdest edilmiştir. Sonuç olarak 15 Temmuz 2016 hem siyasal hem de toplumsal anlamda Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri olarak tarihe geçmiştir.

Literatürde 15 Temmuz'un batı medyasındaki yansımalarını analiz etmeyi amaçlayan çok sayıda çalışma yapılmıştır. 2017 yılında Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası adlı bir rapor yayımlamıştır. Bu rapor içerisinde İngiltere, ABD, Almanya ve Avusturya medya organlarında 15 Temmuz darbe girişiminin nasıl ele alındığı detaylı bir şekilde analiz edilmiştir (SETA, 2017). Bahsi geçen bu raporun ABD ile ilgili bölümünde Bilal Yıldırım (2017) CNN International'da, Abdüssamet Pulat (2017) Los Angeles Times ve Wall Street Journal gazetelerinde, Osman Ülker (2017) ise Washington Post gazetesinde 15 Temmuz darbe girişiminin basında nasıl ele alındığını çerçeveleme yöntemi ile analiz etmişlerdir. Bu konuyla ilgili başka değerli bir çalışma Ali Balcı ve Yıldırım Turan (2017) tarafından kaleme alınmıştır. Bu çalışmada Batı medyasında 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında yaşananların nasıl temsil edildiğini eleştirel bakış açısıyla değerlendirilmiştir. 15 Temmuz darbe girişiminin batı medyasındaki yansımalarını çözümlenmek üzere yapılmış kolektif çalışmalardan bir diğeri ise Muhafazakâr Düşünce Dergisi'nin "15 Temmuz Işığında Türkiye" başlıklı sayıdır. Sosyolojik olarak oldukça önemli analizlerin yer aldığı derginin bu sayısında Batı'nın Türkiye'de gerçekleşen darbe ve darbe girişimlerine karşı takındığı ikircikli tutum Gökhan Bozbaş (2016) tarafından Batı'nın Demokrasi Paradoksu, Demokratik Darbe Kavramsallaştırması ve 15 Temmuz Darbe Kalkışması adlı makalede analiz edilmiştir.

Bu çalışmada Amerika Birleşik Devletleri medyasının 15 Temmuz darbe girişimine ve sonrasında yaşanan gelişmelere verdiği tepkinin bir analizi yapılacaktır. Çalışmanın birinci kısmında 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında halkın darbecileri bertaraf etmesi hakkında bilgiler verilmiş ve 15-16 Temmuz tarihlerinde ABD'li aktörlerin bu darbe girişimine yönelik yaptığı açıklamalara yer verilmiştir. Çalışma yöntem olarak nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Çalışmanın son bölümünde 15 Temmuz darbe girişiminin ABD medyasında ele alınış tarzı ve sonrasında yaşanan gelişmelerin nasıl sunulduğu sorusu söylem analizi uygulamasına dayalı olarak yanıtlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın analiz birimine dâhil edilen 4 popüler gazetenin olayları nasıl ele aldığının incelenmesi ve analiz edilmesi yönüyle bu araştırmanın literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir.

15 Temmuz Darbe Girişimi ve ABD'den İlk Tepkiler

15 Temmuz 2016 gecesi Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde yer alan rütbeli askerler ve erbaşlardan oluşan ve kendilerini "Yurtta Sulh Konseyi" olarak tanıtan bir grup, ordu içerisinde emir komuta zinciri dışına çıkarak bir kalkışma başlatmışlardır. Meşru siyasi otoriteyi bertaraf etmek için yapılan bu kalkışma hareketi, halk tarafından püskürtülen bir darbe girişimi olarak Türkiye Cumhuriyeti siyasal tarihindeki yerini almıştır.

Kalkışma hareketi ilk önce Fatih Sultan Mehmet ve Boğaziçi (şimdiki adıyla 15 Temmuz Şehitler Köprüsü) Köprülerinin çift yönlü olarak trafiğe kapatılması ile başlamıştır. Köprülerin giriş ve çıkışlarında tankların barikat kurmasının yanında Atatürk Havaalanının girişi de tanklarla kapatılmış, hareketliliğin ilerleyen saatlerinde savaş uçakları ve helikopterler alçak uçuşlar gerçekleştirmeye başlamış; Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, TBMM, Emniyet Genel Müdürlüğü Binası ve Ankara Gölbaşı'nda bulunan Özel Harekât Daire Başkanlığı gibi devletin birçok kritik noktası hava saldırısına maruz bırakılmıştır.

Askerî hareketliliğin olduğu saatlerde Türk Silahlı Kuvvetlerinin e-posta adresinden basın mensuplarına "Ülke yönetimine bütünüyle el konulmuştur." şeklinde mesaj gönderilmiştir. Öte yandan Türkiye medya tarihi açısından en kritik anlardan biri saat 00.13'ü gösterdiğinde yaşanmıştır. TRT'yi işgal eden FETÖ üyesi askerler, spiker Tijen Kardeş'a tehdit yoluyla darbe bildirisini okutmuşlardır. İzleyen dakikalarda Türk Silahlı Kuvvetlerinin resmî internet sitesinden sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2016: 11).

Ülkede olağanüstü olarak nitelendirilebilecek bu olayların yaşandığı saatlerde Muğla'nın

Marmaris ilçesinde bir otelde bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a suikast girişiminde bulunulmuş, zamanlama ve istihbarat sayesinde Cumhurbaşkanı bu suikasttan kurtulmuştur. Bu ve benzeri olaylar ülkenin çeşitli yerlerinde cereyan ederken **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan**, CNN Türk'te Face Time uygulaması aracılığı ile gerçekleştirdiği bağlantıda darbecilere hiçbir şekilde imkân tanınmayacağını ifade ederek halkı darbeye tepki göstermek için meydanlara ve havalimanlarına çıkmaya davet etmiştir. Çağrının ardından Türkiye'nin birçok ilinde darbecilere karşı protesto gösterileri düzenlenmiştir (Anadolu Ajansı, 2016: 11-12). Cumhurbaşkanı'nın çağrısıyla sokaklara inen halk, Türkiye'nin birçok ilinde darbe karşıtı protesto gösterileri düzenlenmiştir. 16 Temmuz sabahı, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin gerçekleştirdiği operasyonlar sonucunda darbe girişimi bastırılmıştır (Edi ve Yılmaz, 2017). Darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz gecesi ve kontrolün tamamen devlet tarafından ele alındığı 16 Temmuz akşamına kadar olan süreçte vatanına ve demokrasiye sahip çıkmak amacıyla meydanlara inen ve darbecilere karşı direnen savunmasız 250 vatandaş yaşamını yitirmiş, 2000'den fazla vatandaşımız da ağır şekilde yaralanmıştır (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2016: 1).

Darbenin asıl aktörü FETÖ (Fetullahçı Terör Örgütü), sadece geleneksel bir askerî darbe değil, Türkiye'nin tarihini ve kaderini yeniden tanımlamayı amaçlayan bir girişimde bulunmuştur (Ataman ve Shkurti, 2016: 53). FETÖ'nün; 1970'li yılların başından itibaren ülkemiz insanlarının dini değerlerini de istismar ederek hedeflerine ulaşmak isteyen bir yapı olduğu 15 Temmuz gecesi tescillenmiştir. Bu yapı, uzun yıllar içinde oluşmuş; devletin, ordunun, emniyetin, ekonominin, eğitimin, medyanın ve yargının içine sızmış derin bir yapıdır (Alpar, 2017: 63). Örgütün lideri, ABD'nin Pensilvanya Eyaletinde bulunan Fethullah Gülen'dir. 15 Temmuz sonrasında darbe girişimine katılan ve buna karşı direnen askerler, alınan ifadelerinde söz konusu darbenin silahlı kuvvetler içerisindeki FETÖ mensupları tarafından gerçekleştirildiğini açıkça belirtmişlerdir. 15 Temmuz darbe girişiminde ordu hiyerarşisinin dışından bir yönlendirme söz konusudur. **Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar 19 Temmuz 2016 tarihli ifadesinde**; kendisini rehin alan darbecilerden olan 4. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim'in darbe gecesi kendisine *"Sizi, kanaat önderimiz Gülen ile görüştürelim..."* dediğini belirtmiştir (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2016: 17). Gülen liderliğindeki FETÖ askerî darbe girişiminin ardından 21 Temmuz'da Milli Güvenlik Kurulu toplantısı sonrasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Anayasa'nın 120. maddesi gereğince üç ay süreyle olağanüstü hâl ilan edilmiştir (Nisan ve Şeker, 2017: 73).

ABD'li aktörlerin önemli bir bölümü 15 Temmuz gecesi gerçekleşen darbe girişimine karşı ya kayıtsız kalmış ya da doğrudan darbecilere destek veren açıklamalar yapmışlardır. Bunların dışında kalanlar ise darbe girişiminin olduğu gece hemen tepki vermeyip sonucu beklemişlerdir. Belirsizliğin sona ermesini bekleyenler darbecilerin kaybettiğini anlayınca, demokratik olarak seçilmiş hükümete desteklerini açıklamışlardır (Ataman ve Shkurti, 2016: 53). Türkiye'de bir darbe girişiminin başladığının son dakika olarak medyada yer almasından hemen sonra darbe sürecinin hem Türkiye hem de Batılı ülkeler için bir fırsat ve kazanç olduğunu ifade edenler olmuştur. Örneğin Amerikan ordusunun istihbaratçılarından emekli Yarbay Ralph Peters, Fox News televizyonunda "Bu darbe, Türkiye'nin İslami bir diktatörlük olmaktan kurtulması için son şansıdır. Bu darbede rol alanlar iyi adamlar" şeklinde yorum yapmıştır. Darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra da bir açıklama yapan Peters, "Şayet darbe başarılı olsaydı, İslamcılar kaybedecek, biz kazanacaktık." itirafında bulunmuştur (Peters, 16 Temmuz 2016a). Bunlara ilave olarak yine Fox News'in internet sitesinde Ralph Peters imzalı "Türkiye'nin son umudu da öldü." başlıklı makaleye yer verilmiştir. Makalede darbelerin Türkiye'deki İslamcılışmayı durdurmak için son umut olduğu, Batılı liderlerin her ne kadar darbe girişimini kınamak için uğraşsalar da bu çabaların sonucunda kazanacakları tek şeyin "Avrupa'nın kapılarına dayanmış zehirli bir İslam rejimi" olacağı öne sürülmüştür (Peters, 16 Temmuz 2016b).

ABD adına resmi ilk açıklama, ABD Dış İşleri Bakanı John Kerry tarafından yapılmıştır. Kerry darbe girişimi hakkında kısa bir yorum yapmış ve Türkiye'de "barış, istikrar ve süreklilik umduğunu" söylemiştir (Reuters, 15 Temmuz 2016). Darbe girişimi sonrasında ABD'den yapılan bir diğer açıklama Başkan Obama'nın ofisinden gelmiştir. Yapılan basın açıklamasında, şiddet olaylarında herhangi bir Amerikan vatandaşının öldürülmediği veya yaralanmadığı bilgisi verilmiştir. Açıklamada ayrıca Başkan

ve ekibinin hayatını kaybedenlerle birlikte oldukları belirtilerek, Türkiye’de yaşayan tüm tarafların hukukun üstünlüğü çerçevesinde kalarak, şiddet veya istikrarsızlaşmaya yol açacak eylemlerden kaçınmaları gerektiği ifade edilmiştir (The White House, 2016). Bu açıklamada, darbe planlayıcıları ve masum insanları öldüren bir terör örgütü ile demokratik olarak seçilen meşru hükümet ve demokrasiyi savunan masum insanlar arasında hiçbir ayırım yapılmaması ve aksine iki eşit taraf muamelesi yapılması ilginçtir. Açıklamada sığ terimlerle, sadece yasalara saygı duyulması çağrısı yapıldığı ve darbeye karşı bir duruş sergilenmediği açıkça görülmektedir. Açıklamada dikkat çeken önemli hususlardan biri de “darbe girişimi” veya “darbe planlayıcıları” ifadelerinin hiç kullanılmamış olmasıdır (Ataman ve Shkurti, 2016: 62). Bu nedenle ABD darbenin başlangıcında darbe girişimine karşı belirleyici bir tutum almak istemediği gibi, yaşananları meşru hükümeti devirme girişimi olarak da görmemiştir. ABD Büyükelçiliği darbe girişimi sırasında yaptığı açıklamada ‘Türk ordusunun unsurları ayaklanma girişiminde’, ‘güvenlik güçleri bu girişimi önlemek için harekete geçiyor’ ve ‘bazı binalar abluka altına alındı’ ifadeleri kullanılmıştır (ABD Ankara Büyükelçiliği, 2016). Bu örnekte de rahatlıkla görüleceği üzere ABD resmî makamları; darbe, darbeci, illegal, kalkışma, meşru hükümet gibi tarafını belli edecek kavramlar kullanmamış, illegal kalkışmaya destek olarak yorumlanabilecek ifadeler kullanmayı tercih etmişlerdir (Ataman ve Shkurti, 2016: 62).

Darbe girişiminden sadece birkaç gün sonra, 18 Temmuz 2016’da John Kerry ve Federica Mogherini, Brüksel’deki ortak bir basın toplantısında Türkiye’deki durum hakkında değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Kerry ve Mogherini, 15 Temmuz gecesi halkın yaptıklarına ve darbe girişiminden sonra demokrasinin nasıl korunduğuna odaklanmak yerine Türkiye’de hukukun üstünlüğünün korunması gerektiğini vurgulamış, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ve Türk Hükümetinin izlemesi gereken yola dair görüşlerini dile getirmişlerdir. Kerry, Türkiye Hükümetini ülke genelinde sakin ve istikrarı sağlamaya sıkı bir şekilde teşvik ettiklerini söylemiş ayrıca Türkiye Hükümetini, ülkenin demokratik kurumlarına ve hukukun üstünlüğüne saygı konusunda en üst standartlara uymaya davet ettiklerini de ifade etmiştir (ABD Dış İşleri Bakanlığı, 2016).

Özellikle 21 Temmuz 2016’da Türkiye’de olağanüstü hâl ilan edildiğinde Türkiye’deki meşru hükümete karşı daha olumsuz bir kampanya başlatıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. ABD’li bazı yetkililer ilk günden itibaren olağanüstü hâlin ilan edilmesine ve darbecilerle irtibat veya iltisak içinde bulunanlara karşı yürütülen kampanyaya karşı çıkarak gerekli tedbirlerin alınmasını istememişlerdir. Öyle ki, ABD’nin en önemli askerî yetkililerinden biri olan ABD Merkez Kuvvet Komutanlığı (CENTCOM) Komutanı Joseph Votel, açıkça darbeci askerlerin tutuklanmasına karşı çıkmıştır. Votel, darbe girişiminin ardından ABD ordusunun Türk ordusundaki birçok yakın müttefikinin hapse konulduğuna dikkat çekerek “Birçok Türk lider, bilhassa askerî liderle şüphesiz ki ilişkilerimiz var. Bu ilişkilerin nasıl etkileneceği konusunda kaygılıyım.” demiştir. The Wall Street Journal gazetesinde yer alan habere göre Votel, darbe girişimi sonrasında tutuklanan terör örgütü mensuplarını ABD ordusunun yakın müttefikleri/muhatapları olarak tanımlamış ve FETÖ’nün Türkiye’de gerçekleştirmek istediği darbeden çok, bu tutuklamalardan dolayı ABD’nin Suriye’deki operasyonlarının etkileneceği konusunda endişe duymuştur (Paletta, 2016).

Darbe girişimi devam ederken ABD medyasında darbecilere hükümetin düşürülmesi ve darbenin nasıl başarılı olabileceğine ilişkin tavsiyeler verildiği de bir gerçektir. Eski bir CIA yetkilisi olan Bob Baer, CNN’de yaptığı bir açıklamada darbecilerin “CNN Türk’ü ele geçirmesi gerektiğini ve ilk dakikalardan itibaren radyo, sosyal medya ve internet yayınlarının kesilmesi gerektiğini söylemiştir. Baer, darbe girişiminde bulunanların Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı tutuklayamamış olsalar bile medya ve iletişim ağlarında önlemler alınması gerekliliğini bir strateji olarak dile getirmiştir. (Marans, 2016).

Yöntem

2000'li yılların başından itibaren internete ulaşımın önceki dönemlere kıyasla daha kolay olması bilgiye ulaşmanın önündeki zorlukların ortadan kalkmasını sağlamıştır. Ayrıca içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda bilgiye erişimin kolaylaşmasının yanı sıra Facebook, Twitter, Instagram ve Periscope gibi sosyal paylaşım uygulamalarının gelişmesiyle birlikte medyanın gücü farklı boyutlar kazanmıştır. Genel anlamda sosyal bilimlerin farklı bilim dallarında özelde ise iletişim bilimleri alanında son dönemde yapılan araştırmalarda kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturma konusunda oldukça etkili olduğu sık sık vurgulanmaktadır (Güngör, 2011: 290). Özellikle medyanın bir propaganda aracı olarak kullanılması ve bazen kurgulanıp sunulduğuna dair çağdaş bir algının var olması, medya araştırmalarına gösterilen ilginin artmasına sebep olmuştur (İnceoğlu, 2010: 73).

Medya, toplumun gündemini oluşturma konusunda en etkili araçlardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekleşen ya da gerçekleşmekte olan bir olay medyaya yansımadağı sürece var sayılamayacağı ve bireylerin bir olay hakkında bilgi edinmesi, o olayın gündelik hayatlarında sohbetlerinde yer alması ya da kitlelerin harekete geçmesi noktasında artık ancak o olayın medyada gösterilmesi/sunulması ile mümkün olabileceğine dair tezler ileri sürülmektedir. Örneğin 15 Temmuz darbe girişiminin yaşandığı gece olaylar başta televizyon ve sosyal medya mecralarında hızlı bir şekilde yayılmıştır. Darbe girişimi sonrasında yapılan çalışmalar, kitle iletişim araçlarının yani televizyon, akıllı telefon ve bu telefonlarda kullanılan uygulamaların 15 Temmuz darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasında oldukça önemli bir rol oynadığını göstermiştir (Önder ve Güler, 2017: 265).

Yaşadığımız çağda medya; bilgi ve algıların insanlar nazarında değer kazanması sürecinde oldukça etkili olmaktadır. Geniş halk kitlelerine ulaşabilme imkânına sahip olan medya, kitle iletişim araçları aracılığıyla kamuoyu oluşturma fonksiyonu ile halkın görüşlerinin oluşmasında ve düzenlenmesinde başat bir rol oynamaktadır. Bireylerin toplumsal hayatının vazgeçilmez bir parçası hâline gelen kitle iletişim araçları; toplumun kanaatlerini ve davranışlarını etkileme gücüne sahiptir. Medyanın sahip olduğu gündem belirleme, bilgilendirme, tanıma, algı oluşturma, ön yargıları kırma, etkileme, yönlendirme ve ikna etme yeteneği gibi işlevleri medyayı stratejik bir güç haline getirmektedir. Kitle iletişim araçları küreselleşme süreciyle birlikte kamuoyu oluşturma yeteneğini artırmıştır. Gündem belirleme işlevinin yerine getirilmesi ve olayların kurgulanan yönde aktarılması amacıyla kitle iletişim araçlarının zaman zaman spekülâtif yöntemlere başvurduğu görülmektedir (Ölçekçi, 2018: 431).

Söylem, dünyayı belirli bir biçimde anlama ve dünya hakkında konuşma şekli olarak tanımlanabilir. Haber metinlerinin bir söylem olarak ele alınması, haber söylemi analizlerinin temel bir yöntem olarak kabul edilmesini zorunlu hale getirmiştir. Haberleri kamuoyuna aktarma işi, hafife alınmayacak derecede öneme sahiptir. Haber manşetinde kullanılan bir kelime, çoğunlukla haberi okuyan bireylerin zihinlerinde temel fikir oluşturmaktadır. Aynı şekilde olayları, kurumları ve bireyleri anlatmak için kullanılan kelimeler, çoğunlukla haber metninde geçen bir söylem olarak kalmamaktadır. Haber metinlerinde kullanılan/kullanılmayan kelimeler, olayla/durumla ilgili olarak paylaşılan görseller, metinde ismi geçen kişileri tasvir etmek için seçilen sıfatlar ve haber başlığında kullanılan bir sözcük haberi okuyan açısından oldukça önemli olmaktadır (Akman, 2017: 10-14). Nitel araştırma tekniklerinden biri olan ve nitel içerik analizi olarak da adlandırılan eleştirel söylem analizi, sözel ifade ya da metinlerin görünen yüzünden çok onun alt metninin ve esas olarak ima edilenin ne olduğunu çözümlenme girişimidir. Başka bir deyişle eleştirel söylem analizinde incelenen araştırma unsurunun aslında ne ifade etmek istediği, neleri kastettiği, metnin içinde gizlenen ya da ima edilen örtük anlamların ne olduğu gibi hususlara ışık tutulmaya çalışılmaktadır (Şavran, 2018: 96; Yaraş, 2020: 266). 15 Temmuz gecesi meydana gelen olayların ABD gazetelerinde nasıl aktarıldığını anlama noktasında doğrudan haber metinlerinde geçen ifadelerle bakmak önemli olacaktır.

Bu çalışma, nitel araştırma tekniklerinden biri olan söylem analizi yönteminin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Çalışma, 15 Temmuz darbe girişiminin ABD medyasında ele alınış tarzı ve nasıl

sunulduğu sorusunu söylem analizi yöntemine dayalı olarak yanıtlamak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda;

1. “15 Temmuz darbe girişimi ABD medyasındaki gazetelerde nasıl yer aldı?”,
 2. “Darbe girişiminin ardından ABD’li siyasi aktörler Türkiye-ABD ilişkilerinin gelecekteki seyrine yönelik nasıl açıklamalar yaptılar?”,
 3. “Darbe girişimine dair yapılan haberlerde taraflar nasıl tasvir edildi?”,
 4. “FETÖ lideri ABD medyasında nasıl sunuldu?”,
 5. “Darbe girişimi sonrasında ilan edilen OHAL kararı ABD medyasında nasıl yorumlandı?”
- sorularına cevap aranmış ve son olarak darbe girişimine dair yapılan haberlerde kullanılan dil, seçilen kelimeler ve anlatım analiz edilmiştir.

Teknoloji ve iletişim çağında yaşanan gelişmeler, medya organlarının da zaman içerisinde yenilenmesine ve dönüşmesine neden olmuştur. Dünyada olup biten gelişmeleri insanlara aktarma görevini üstlenen gazeteler de bu dönüşümden etkilenmişlerdir. Eski dönemlerde sadece basılı ürünler olarak karşımıza çıkan gazeteler, iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimin de etkisiyle internet ortamında yerlerini almışlardır. Yaşanan gelişmeleri bireylere aktarma misyonunu üstlenen gazeteler, yaşanan son dakika gelişmelerini artık ertesi günü beklemeden hızlı bir şekilde aktarmaktadırlar. Yukarıda belirtilen sorulara cevap bulma amacıyla hem uluslararası alanda prestije sahip olan hem de günlük satış rakamları dikkate alındığında ABD medyasının önde gelen gazetelerinden The Wall Street Journal, The Washington Post, The New York Times ve USA Today gazeteleri incelenmiştir. Araştırma çerçevesinde bu gazetelerin 15-29 Temmuz 2016 tarihleri arasında web sayfalarında “darbe girişimine” dair yapılmış olan haberleri analiz edilmiştir. Çalışma kapsamına alınan dört gazetenin internet haber sitelerinin arama (searching) kısmında ‘Türkiye’ (Turkey), ‘Darbe/darbe girişimi’ (coup/coup attempt) anahtar kelimeleri taratılmış ve yukarıda sıralanan sorulara cevap verme niteliği taşıyan 20 farklı haber eleştirel söylem analizine tabi tutulmuştur.

ABD Medyasında 15 Temmuz Darbe Girişimine Yönelik Yapılan Haberlerin Analizi

Yukarıda belirtilen sorulara cevap bulmak amacıyla yöntem kısmında da belirtildiği gibi 15-29 Temmuz 2016 tarihleri arasında bahsi geçen dört gazetede tarama yapılmış ve gazetelerde cevap aranan temalarla ilgili yapılmış olan 20 haber analiz edilmek üzere seçilmiştir. Objektifliğin sağlanması amacıyla dört gazeteden de cevabı aranan sorularla ilgili olduğu düşünülen beş haber seçilmiş ve bu haberlerin analizi kronolojik bir sıralamaya tabi tutularak bu bölümde aktarılmaya çalışılmıştır.

15 Temmuz 2016 tarihinde darbe ile ilgili yapılan ilk haberde “Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan Nerede?” başlığı kullanılmış ve darbe girişiminin başladığı gece Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın nerede olduğuna dair bilgileri içeren bir haber yapılmıştır. Bu noktada haberin başlığı oldukça dikkat çekicidir. Darbe girişiminin başladığı saatlerde, henüz hiçbir yetkili olup bitenlerle ilgili açıklama yapmadığı anlarda, birçok kimse Türkiye’de o gece Türkiye’nin bir darbe girişimiyle karşı karşıya olduğunu tahmin edememişti. Ancak sosyal medya mecralarında özellikle de Twitter’da bu gelişmelerin bir darbe girişimi olabileceğine dair söylentiler yazılmaya başlanmıştı. O dönem başbakanlık görevini yürüten Binalı Yıldırım televizyon ekranlarında bu hareketliliğin emir komuta zinciri dışında gerçekleşen bir kalkışma hareketi olduğunu açıklamasından sonra konu dedikodu veya söylenti olmaktan çıkmış; uluslararası ve ulusal medya organları da süratle konuyla ilgili bilgi toplama ve aktarma çabası içerisine girmişlerdir. Tüm bunlar yaşanırken bir suikast girişimine maruz kalan ve ülkenin hem Cumhurbaşkanı hem de Başkomutanı olan Recep Tayyip Erdoğan “Face Time” uygulaması aracılığıyla CNN Türk ekranlarından halka çağrıda bulunmuş ve darbe girişiminin seyri bu çağrıyla birlikte halkın lehine sonuçlanacak şekilde ilerlemiştir. Erdoğan’ın darbe girişiminin yaşandığı gece Marmaris’te olması ve darbecilerin hedefinde olması özellikle uluslararası basında spekülasyon haberlerin yayılmasına neden olmuştur. O gece Erdoğan hakkında yapılan spekülasyon haberlerden en çok öne çıkanı Erdoğan’ın uçakla Almanya’ya gittiği ve Almanya’dan sığınma talebinde bulunduğu ile ilgili yapılmış olan haberdur. Erdoğan’ın CNN Türk ekranlarına “Face Time” uygulaması aracılığıyla

bağlanması ve Marmaris'ten uçakla İstanbul'a gelmesi özellikle uluslararası medyada Erdoğan'ın şahsını hedef alan bu haberlerin yalan olduğunu ortaya çıkarmıştır.

USA Today gazetesinde Jessica Durando da bu konuyla ilgili yaptığı haberin başlığında "Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan Nerede?" (Where is Turkish President Erdoğan?) ifadesini kullanmış ve Erdoğan'ın darbe gecesi nerede olduğunu sorgulamıştır. Başlıktaki sorgulamanın altında verilen haberin içeriğinde ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbe gecesi nerede olduğuna dair bilginin açıklanmadığı ancak güvenli bir yerde olduğunun ifade edildiği bilgisi aktarılmıştır. Ayrıca haberin son paragrafında, BBC'ye dayandırılarak, darbe girişimi başladığında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bir tatil beldesi olan Marmaris'te olduğu ifade edilmiştir. Haber başlığı ve içerik uyumunun şu ana kadar aktarılan bilgiler çerçevesinde değerlendirildiğinde başarılı veya kabul edilebilir olduğu ifade edilebilir. Ancak haber Erdoğan'ın o gece Almanya'dan sığınma/iltica talebi istediğine dair doğrulanmamış raporların mevcut olduğunu ifade eden bir cümle ile bitmektedir. Bu nedenle darbe girişiminin başladığı gece sosyal medyada çok sayıda spekülasyon bilginin dolaşıma sokulduğu bir ortamda elinde kesin bilgi ve belgeler bulunmadan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik yapılmış olan bu haber, hem başlık-içerik uyumu bakımından hem de aktarılan bilgilerin herhangi bir kaynağa dayandırılmadan spekülasyon bir şekilde yapılmış olması bakımından gazetecilik etik ve ilkelerinin çiğnendiğini gösteren örneklerden sadece birisidir (Durando, USA Today, 15 Temmuz 2016).

15 Temmuz 2016 tarihinde Washington Post gazetesinde Ishaan Tharoor'un hazırladığı haber "Erdoğan Her Zaman Darbeden Korktu. O Haklı Çıktı." (Turkey's Erdoğan Always Feared a Coup. He was Proved Right) başlığını taşımaktadır. Yazının giriş bölümünde Mısır'da Muhammed Mursi'ye karşı yapılan darbeye atıfta bulunularak Erdoğan'ın Mısırlı lider Muhammed Mursi'yi desteklediğini ve Batı'yı Mısır'da gerçekleştirilen darbeye ve sonrasındaki yaşanan tutuklamalara sessiz kalmakla suçladığı ifade edilmiştir. Tharoor, yazının devamında Mısır'da gerçekleştirilen darbeden farklı olarak Türkiye'de darbe girişimi esnasında siyasal farklılıklara rağmen kitlelerin AK Parti'yi ve Erdoğan'ı desteklemek için protestolar düzenlediğine vurgu yapmıştır. Haberın yoğunluklu olarak Erdoğan aleyhtarlığı üzerine söylemler geliştirerek aktarılmaya çalışıldığı açıktır. Erdoğan'ın son 13 yılda yetkilerini giderek genişletmeye çalıştığı ve son olarak kendisine 10.000 odalı bir saray yaptırdığı gibi bağlam dışı bilgilerin aktarıldığı haber metninin son paragrafında Türkiye'nin kaos içinde olduğu ve Türkiye'de yaşanan mücadeleden Erdoğan ya da darbeciler yani her kim galip gelirse gelsin Türkiye'de demokrasiyi zor zamanların beklediği iddia edilmiştir (Tharoor, Washington Post, 15 Temmuz 2016).

15 Temmuz 2016 günü The New York Times'ta darbe girişimi ile ilgili yapılan haberlerden birinde "Türkiye'de Kargaşa: Anahtar Oyuncular" (Tumult in Turkey: The Key Players) başlığı kullanılmıştır. Haberın giriş yazısında Türk ordusundan bir grubun Cuma gecesi bir darbe girişiminde bulunduğu ancak olayların birkaç saat içinde kontrol altına alınmaya başladığı bilgisine yer verilmiştir. Haberın devamında o gece yaşanan olaylarda etkili olan aktörler beş başlık altında toplanmış ve bu beş aktöre dair bilgiler verilmiştir. The New York Times gazetesi beş önemli aktörden birini Türk Silahlı Kuvvetleri olarak konumlandırmıştır. Türk Ordusunu modern laik Türkiye'nin koruyucusu olarak nitelendiren haber yazısında ordunun zaman zaman ulusal politikaya darbe yaparak müdahale ettiğini ve en son 1997 yılında İslamcı bir Başbakan'ı devirmek için birtakım girişimlerde bulunduğu ifade edilmiştir. Haberın devamında darbe girişiminin yaşandığı gece önemli aktörlerden bir diğeri ise Cumhurbaşkanı Erdoğan olarak gösterilmiş ve Erdoğan İslamcı ve popülist baskıcı bir lider olarak tasvir edilmiştir. Üçüncü aktör olarak konumlandırılan Fethullah Gülen, sayın ön ekiyle nitelendirilerek Türkiye'de çok sayıda takipçisi olan, bir zamanlar Erdoğan'ın müttefiki olan eski bir imam olarak tasvir edilmiştir. Devamında ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbe girişimiyle ilgili olarak Fethullah Gülen'i suçladığı ve geçmişten beri Gülen'i kendisine komplo kurmakla suçladığı ifadelerine yer verilmiştir. Gülen ile ilgili verilen bilgilerin son kısmında Gülen hareketinin darbe girişiminde bir dahlinin olmadığı açıklamasına Türkiye'nin iç işlerine yönelik yapılmış olan bu darbe girişiminin kınandığı vurgulanmıştır. Türkiye'deki kargaşa ile ilgili dördüncü aktörün Cumhuriyet Halk Partisi olarak konumlandırıldığı yazıda, CHP'nin sol-ana muhalefet partisi olduğu ve darbe girişiminden bir fayda sağlayamayacağı belirtilmiştir. Darbe gecesiyle ilgili anahtar/önemli aktörler/oyuncular sıralamasında beşinci sıraya NATO ve ABD'yi

yerleştiren gazete yazısında Türkiye'nin 1952 yılından beri bir NATO üyesi olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Erdoğan'ın iç politikada attığı bazı adımlar Obama yönetimi tarafından eleştiriliyor olmasına rağmen ABD'nin Erdoğan'ı batı yanlısı ve istikrarı sağlayan bir lider olarak gördüğü vurgulanmıştır (The New York Times, 15 Temmuz 2016).

USA Today'de yer alan 16 Temmuz 2016 tarihli haber "Türkiye'de Askeri Darbe: Biz Şimdi Ne Biliyoruz?" (Military Coup in Turkey: What We Know Now) başlığıyla verilmiştir. Haber başlığının altında iki dakikaya yakın bir bilgilendirme videosu yayımlanmış ve videonun altında not olarak "İstanbul'da yaşayan halkın, İstanbul'un otobanlarını ve bazı ana yollarını kapatarak askerî darbe girişiminde bulunan Türk askeri subaylarına öfkeyle tepki gösterdiği" belirtilmiştir. Haberin içeriğinde Türkiye'de Cumhurbaşkanı ve hükümeti devirmek için başlatılan darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmış gibi görüldüğü ifade edilmiş ve 16 Temmuz Cumartesi günü Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın büyük bir kalabalığa seslendiğine vurgu yapılmıştır. "Şimdiye kadar bunları biliyoruz." şeklinde devam eden haberde darbe girişiminin Cuma gecesi geç saatlerde başladığı, askeri birimler tarafından Ankara ve İstanbul'da önemli yol güzergâhlarının kapatıldığı ve televizyon kanallarının kontrolünün sağlandığı şeklinde bilgiler verilmiştir. Kendisini Yurtta Sulh Konseyi olarak isimlendiren bir askerî grup ile hükümet destekçilerinden oluşan kalabalıkların arasında çatışma yaşandığına dikkat çekilen gazetede ayrıca darbe girişimcilerinin yayımladıkları bildiriye dair bilgi de verilmiştir. Sokaklarda yaşanan çatışmalar sırasında çok sayıda insanın canını kaybettiği ve ülkenin bazı şehirlerinde halen mücadelenin devam ettiği ifade edilmiştir. Türkiye'nin darbe girişiminin hemen ardından 2.000'den fazla askerî personeli gözaltına aldığı ve bu sayının sürekli arttığı vurgulanmıştır. Darbe girişiminin neden meydana geldiğinin sorgulandığı haberin ara başlığının altında tüm bunların sorumlusu olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan gösterilmiştir. Türkiye'de muhalefetin ve muhalif medyanın üzerine baskı yapıldığına, eleştirmenlerin Erdoğan'ı laik yasaları ve demokrasiyi aşındırmak için otoriter yönetimini arttırdığına yapılan vurgulardan sonra Türkiye'nin NATO'nun bir üyesi olduğu ve ABD liderliğinde IŞİD'i yenme çabalarında Türkiye'nin önemli bir rolde olduğuna dikkat çekilmiştir (USA Today, 16 Temmuz 2016).

16 Temmuz 2016 tarihinde USA Today gazetesinde Fethullah Gülen ile ilgili yapılmış olan haberin başlığı "Türkiye'de Darbenin Planlayıcısı Olduğu İddia Edilen Kişi Pennsylvania'da Yaşayan Din Adamıdır" (Alleged Mastermind of Attempted Coup in Turkey is Cleric Living in Pennsylvania) şeklinde atılmıştır. Video görüntüleriyle desteklenen haberde videonun altındaki bilgilendirme notunda Türkiye Cumhurbaşkanı'nın Türkiye'deki darbe girişiminin Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamını sürdüren Fethullah Gülen'in takipçileri tarafından gerçekleştirildiğini söylediğine dair kısa bir bilgi verilmiştir. Haberin içeriğinde sık sık Fethullah Gülen'in ABD'de sürgün bir hayat yaşayan emekli bir din adamı olduğu vurgulanmış ve Gülen'in Türk Hükümeti tarafından darbe girişiminin beyni olmakla suçlandığı ifade edilmiştir. Haberin gelişme bölümünde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, o dönem başbakanlık görevini yürüten Binali Yıldırım'ın ve yine darbe girişiminin yaşandığı dönemde ABD Dış İşleri Bakanlığı görevini yürüten John Kerry'nin Fethullah Gülen ve onun iadesine dair yaptıkları açıklamalara yer verilmiştir. Haberde darbe girişimini yönetmekle suçlanan Fethullah Gülen, pozitif bir şekilde sunulmaya çalışılmış; Türkiye'de kanlı darbe girişiminin elebaşı konumunda olan bir kişiden yüzlerce okulu olan, ılımlı İslam projesini destekleyen bir kişi olarak bahsedilmiştir. Haberin analiz kısmının yer aldığı sonuç bölümünde Erdoğan ve Gülen'in bir zamanlar müttefik olduğuna vurgu yapılmış, ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan Türkiye'yi laik bir ülkeden daha İslami geleneklere bağlı bir ülkeye dönüştürmeye çalışmakla suçlanmıştır. Haberde paragraf geçişleri arasında Erdoğan-Gülen karşılaştırılması yapılmış, Gülen laik okullar açan, ders merkezleri, hastaneler, yardım kuruluşlarının açılmasına destek olan bir sivil toplum hareketi lideri olarak tasvir edilmiştir. Haberde ilginç bir şekilde Fethullah Gülen'in 1999 yılında yayımlanan bir video kaydında takipçilerine "varlıklarını belli etmeden tüm güç merkezlerinin damarlarına sızmaları gerektiği" çağrısında bulunduğu belirtilmiş ancak paragrafın sonunda Gülen'in bu video kayıtlarının üzerinde oynanmış olduğunu açıklaması da ilave edilmiştir. Haberin son kısmında Erdoğan ve Gülen arasında 2013 yılından itibaren bir güç mücadelesi yaşandığı ve Erdoğan ve Türk Hükümeti'nin darbe girişimi sonrasında Fethullah Gülen'in takipçilerini tasfiye ettiği iddia edilmiştir (Zoroya, USA Today, 16 Temmuz 2016).

Washington Post gazetesi 16 Temmuz 2016 tarihinde darbe girişimine dair olayları “Darbe Girişimi Türkiye’nin Demokrasisi İçin Kötü Bir Haber” (The Coup Attempt is Bad News For Turkey’s Democracy) başlığı altında haberleştirmiştir. Soner Çagaptay imzalı haberde 15 Temmuz gecesi AK Parti hükümetini ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı devirmek amacıyla darbe girişiminde bulunduğu, darbe girişiminin arkasında kimin olduğunun henüz tam olarak belli olmadığı belirtilmiştir. Haberin analiz kısmında 15 Temmuz’dan sonra Türkiye’nin daha az özgür ve daha az demokratik olacağı iddia edilmiştir. Çagaptay, darbenin başarılı olması durumunda Türkiye’de baskıcı bir ülke haline geleceğini ancak bu mücadeleden Erdoğan’ın galip gelmesinin Türkiye için daha kötü sonuçlar doğuracağını iddia etmiştir. Yazıda 2003 yılından itibaren ülkede gücü elde eden Erdoğan’ın 2007 ve 2011 seçimlerinin ardından giderek otoriter bir yönetim sergilediği ifade edilmiştir. Erdoğan’ın seçimlerde elde ettiği başarıları, toplumda oluşturduğu kutuplaştırmaya dayandıran Çagaptay, Erdoğan’ın darbe sonrasında kendisine muhalefet eden herkesi darbeden sorumlu tutabileceğini ve bunun da Türkiye demokrasisi için kötü bir gelişme olacağını vurgulamıştır. Yazıda genel anlamda 2003 yılından itibaren Türkiye’de yaşanan gelişmelerin eleştirel bir söylemle değerlendirildiği görülmektedir. Darbe girişiminin Türkiye demokrasisi için kötü bir gelişme olduğu hem başlıkta hem de içerikte belirtilmesine rağmen olayların bu noktaya gelmesinin baş sorumlusu olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan gösterilmiştir. Yazının genelinde Türkiye’de 15 Temmuz sürecine kadar olan süreçte Cumhurbaşkanı Erdoğan’a yönelik demokratik olmayan muhalif hareketlere atıf yapılmış ancak bu muhalif hareketlerin hemen hepsinde Erdoğan’ın gücünü daha da arttırdığına vurgu yapılmıştır. Darbe girişimi sürecine giden süreci Erdoğan’ın başlattığı, onun ülkeyi kutuplaştırdığına dair sürekli vurgu yapılmış, 15 Temmuz gecesi kanlı bir darbe girişimine sebep olan darbecilerin sadece kötü gitmekte olan Türk demokrasisini uçuruma ittiği öne sürülmüştür (Çagaptay, Washington Post, 16 Temmuz 2016).

16 Temmuz 2016 tarihinde Valerie Strauss Fethullah Gülen ile ilgili skandal bir fikir yazısına imza atmıştır. Strauss yazısında, Gülen’in Türk liderler tarafından darbe girişiminde bulunan bir grup subayın lideri olmakla suçlandığını ancak Gülen’in ABD’de 160’dan fazla okulu olan, Pennsylvania’da yaşayan emekli bir İslam âlimi olduğu ifade edilmiştir. Haberde ayrıca Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın darbe girişiminin sorumlusu olarak Gülen’i gördüğü ifade edilmiş, bir zamanlar Erdoğan ve Gülen’in müttefik olduğunu ancak zamanla Gülen’in otoriterleşen rejimi eleştirdiğine dikkat çekilmiştir. Strauss kaleme aldığı metnin devamında Gülen’in çok sayıda takipçiyeye sahip olduğunu, onun ABD’de birçok eyalette ve dünya çapında birçok okulu olduğunu belirtmiş, Gülen’i bir eğitim gönüllüsü gibi sunmaya gayret etmiştir. Sonuç olarak Gülen’in ABD’de faaliyet gösteren Charter Okullarına dair çeşitli suçlamaların ve davaların olduğunu ifade eden Strauss, bu davalardan bir sonuç çıkmadığını ifade etmiştir. Strauss metin içinde bu okulların faaliyetleri, çalışanları ve hukuki bir takım sorunları olabileceğine dair bilgiler vermiş olsa da, metnini bu bağlam üzerinden kurmayı tercih etmemiş ve haber metnine “Fethullah Gülen: Türkiye Başarısız Darbe Girişimi İçin İslam Alimini Suçluyor” (Fethullah Gulen: The Islamic Scholar Turkey Blames for Failed Coup) anlamına gelen bir başlık atmayı tercih etmiştir (Strauss, Washington Post, 16 Temmuz 2016).

Wall Street Journal gazetesi, darbe girişiminin bastırılmasının ardından yaşanan gelişmeleri “Türkiye’de Darbe Girişimi Sonrasında Sokaklarda Şenlik ve Gelecek Hakkında Endişeler” (After Turkish Coup Attempt, Jubilation on Streets- and Worries About What Comes Next) başlığıyla okuyucuya duyurulmuştur. Başlığın altında Türkiye’de darbe girişiminin atlatılmasından sonra Erdoğan taraftarları ve onu eleştirenler arasında derin gerilimler olduğu söylenmektedir. Yazının devamında yapılan röportajlara ve sosyal medyada darbeye karşı direnişi savunan paylaşımlara yer verilmiş, darbe girişimi sonrasında halkın büyük bir çoğunluğunun Erdoğan ve hükümeti desteklemek amacıyla gösteriler yaptığına dikkat çekilmiştir. Ancak tüm bunlara rağmen, Erdoğan’ın otoriter üslubu ve siyasal İslam’ın bölücü kullanımı nedeniyle ülkedeki seküler kesimin rahatsız olduğu da yazının bir kenarına eklenmiştir. Yazıda tüm siyasi partilerden çeşit çeşit insanın sokakta olduğu vurgulanmasına rağmen ağırlıklı olarak sokağa çıkanların Erdoğan taraftarı olduğu iddia edilmiştir. Yapılan birkaç görüşmeye ve sosyal medya paylaşımına atıfta bulunarak Türk halkının bir kısmının Erdoğan tarafında yer aldığı, bir kısmının ise darbe girişimine karışan 20 yaşındaki askerlerin masum olduğuna dair düşüncelerini paylaştığı belirtilmiştir (Levin, Candemir ve Peker, Wall Street Journal, 16 Temmuz 2016).

17 Temmuz 2016 tarihinde Tim Arango ve Ceylan Yeginsu tarafından kaleme alınan fikir yazısı “Erdoğan Darbe Girişiminden Sonra Zafer Kazandı Ancak Türkiye’nin Kaderi Belli Değil” (Erdoğan Triumphs After Coup Attempt, but Turkey’s Fate is Unclear) başlığı kullanılmıştır. Haberin içeriğinde darbe girişiminden zaferle ayrılan Erdoğan’ın yaptığı konuşmada “Biz Sadece Allah’a boyun eğeriz.” ifadelerini kullandığına dikkat çekilmiştir. Yazıda genel olarak orduya yapılan atıflarda, ordunun ve askerlerin Türkiye’de laik düzeni korumak için geçtiğimiz yüzyılda zaman zaman başarılı darbeler gerçekleştirdiği ancak bu başarısız darbe girişiminden sonra birçok askerin hapisanelere atıldığı ifade edilmiştir. Yazıda darbe girişimine karşı direniş gösteren halkı İslamcılar olarak sınıflandıran köşe yazarları, darbe girişiminin bastırılmasının ardından İslamcıların sokaklarda dans ettiklerini ifade etmişlerdir. Darbe girişimine karşı halkın ve demokrasinin kazandığını görmezden gelen bu isimler, darbe girişiminin bertaraf edilmesini Erdoğan’ın ve onun muhafazakâr takipçilerinin zaferi olarak yorumlamışlardır. Türkiye’de 15 Temmuz gecesi sokağa inen halkı sekülerler, liberaller ve muhafazakârlar olarak sınıflandıran yazarlar, sekülerlerin ve liberallerin darbe girişimine karşı çıktığını ancak muhafazakâr Erdoğan destekçilerinin sokaklara ve İstanbul Havaalanına akın ederek Erdoğan lehine ve dini tezahürat yaptıklarını asıl amaçlarının demokrasi olmadığını iddia etmişlerdir. Darbe sonrası görevden alma ve tutuklamalara da eleştirel açıdan bakılan bu yazıda, Türkiye’de askerî ve resmî kurumlarda temizlenme bahanesiyle Erdoğan’ın kendi gücünü daha da arttıracığına dair duyulan endişeler dile getirilmiştir (Arango ve Yeginsu, The New York Times, 17 Temmuz 2016). Genel anlamda bu fikir yazısı darbe girişiminin bastırılmasından sonra halkın direnişini eleştirel bir söylemle değerlendirmiş, Erdoğan ile darbe karşısında mücadele gösteren kahraman halkın zaferini Türkiye’nin İslamlaşması ve laiklikten uzaklaşması olarak yorumlamış, halkı kendi içinde zihinsel olarak kutuplaşmış bir biçimde göstermiştir.

Ben Hubbard tarafından 17 Temmuz 2016 tarihinde yazılan fikir yazısı “Birçok Türk Kusurlu Demokrasiyi Darbeye Tercih Etti” (Many Turks Prefer Even Flawed Democracy to Coup) başlığını taşımaktadır. Ben Hubbard, Türkiye’de kendisini liberal olarak tanımlayan yirmi beş yaşındaki bir gencin “En kötü demokrasi en iyi darbeden daha iyidir.” sözünü aktarmış Cuma gecesi darbecilere halktan bir destek olmamasının Türkler arasında demokrasiye bağlılığın bir göstergesi olarak yorumlamıştır. Türk halkının “Artık darbe dönemi bitti, demokrasiden vazgeçmiyoruz, bu bir parti meselesi değil vatan meselesidir.” gibi söylemlerine yer verilen haberde, ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın darbenin baş sorumlusu olarak Fethullah Gülen’i işaret ettiği ifade edilmiştir. Yazının sonuç kısmında yapılan röportajlara atıf yapılarak Erdoğan’ı ve onun yönetimini durdurmak için darbe girişiminin yaşandığı gece darbecileri destekleyen azınlık bir grubun da varlığından söz edilmiş, hatta bazı kimselerin bu darbe girişimini Erdoğan’ın muhalefet karşısında gücünü arttırmak için kendisinin tasarlayabileceğinden şüphe ettikleri ifade edilmiştir. Sonuç olarak Hubbard, Türkiye’de darbe girişimine karşı demokrasi mücadelesi veren vatandaşlara ve buna karşılık Erdoğan’ın gitmesi için darbe gerekiyorsa onun bile gerçekleşmesine ses çıkarmayacak grupların var olduğuna işaret etmek için bir analiz yazısı kaleme almıştır. Ancak bu fikir yazısının içerikle başlık uyumu ölçütü çerçevesinde değerlendirildiğinde oldukça subjektif bir analiz olduğu ortadadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin sahip olduğu demokratik ilkeler görmezden gelinmiş, eleştiriler Cumhurbaşkanı Erdoğan üzerinden yapılandırılmaya çalışılmıştır (Hubbard, The New York Times, 17 Temmuz 2016).

Wall Street Journal gazetesinde 17 Temmuz 2016 tarihinde Joe Parkinson ve Emre Peker tarafından kaleme alınan fikir yazısı “Başarısız Darbe Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan İçin Bir Fırsattır” (Failed Coup is An Opportunity for Turkish President Erdogan) başlığıyla okuyucuya sunulmuştur. Haberin içeriğinde Erdoğan’ın siyasal hayatının son 40 yıldır darbelerle şekillendiği ifade edilmiştir. Erdoğan’ın 1997 yılında İslamcı siyaset nedeniyle görevden alındığına dikkat çekilmiştir. Haberde (fikir yazısında) Erdoğan’dan NATO üyesi olan Türkiye’yi kutuplaştıran bir lider olarak söz edilmiş, Erdoğan’ın yeni Türkiye olarak adlandırdığı dönemde ülkeyi Osmanlı tarihi ve İslami geleneklere bağlı bir vizyonu ortaya koyduğuna dikkat çekilmiştir. Erdoğan’ın darbe sonrasında İstanbul Atatürk Havalimanında yaptığı konuşmaya dikkat çekilmiş ve Erdoğan’ın kullandığı dilin sert olduğu ifade edilmiştir. Yazının devamında darbe sonrası atılacak adımlar devrime karşı devrim olarak isimlendirilmiş, Erdoğan’ın darbeyi püskürtme sürecinde aşırı derecede dini motiflere dayandığı vurgulanmıştır. Başarısız darbe

girişiminin Erdoğan'ın uzun süredir yapmak istediği Meclis'in yetkilerini Cumhurbaşkanlığı bünyesine kaydırma amacına ulaşma noktasında elini güçlendirebileceği ifade edilmiştir. Haberde Erdoğan'ın siyasal yaşamından bazı örnekler verilmiş, onun 1997 yılında gerçekleşen darbeden sonra dört aylık hapis cezası aldığı ve cezadan sonra giderek popülaritesinin arttığına dikkat çekilmiştir (Parkinson ve Peker, Wall Street Journal, 17 Temmuz 2016).

17 Temmuz 2016 tarihinde "Başarısız Darbe Girişiminden Sonra Türkler Sokaklara Döküldü Fakat Bölünmeler Devam Ediyor" (Turks Flood Streets in Shows of Unity After Failed Coup, but Divisions Persist) başlığını taşıyan yazıda sokakların dışında kalanların/darbeye karşı gösteriler için sokaklara inmeyen kesimin ülkenin kutuplaşması hakkında endişe duyduklarına dair yorum yapılmıştır. Başarısız ayaklanma (darbe) girişiminde hayatlarını kaybedenler için gerçekleştirilen dini cenaze törenlerine yoğun katılım olduğu ifade edilmiştir. Türkiye genelinde cumartesi ve pazar günü binlerce insanın sokaklara akın ettiği ve Recep Tayyip Erdoğan'ın halktan, seçilmiş hükümetin desteklenmesini istediği ifade edilmiştir. Darbe girişimine karşı binlerce kişinin seçilmiş hükümetin ve Cumhurbaşkanı'nın yanında yer aldığına dikkat çekilmiş ancak sokaklara çıkmayan çok sayıda insanın bundan sonraki süreçte yaşanabilecek kutuplaşmalardan ve ülkenin geleceğinin belirsizliğinden derin endişe duyduğu vurgulanmıştır. Yazının devamında seküler kesimlerin Erdoğan'ın otoriter kişiliği, insan hakları konusunda artan endişeleri nedeniyle huzursuz oldukları iddia edilmiştir. Sokaklardaki insanları tasvir ederken siyasi bir sınıflandırma yapmayı tercih eden yazarlar, kalabalıkların ağırlıklı olarak Erdoğan'ın hâkimiyetinde olan AK Parti ve sağcı MHP destekçileri olduğunu iddia etmişlerdir. Sosyal medyada bazı Türklerin darbenin başarısızlığını kutladıkları ve Erdoğan'ı desteklediklerine dikkat çekilmiş buna karşın darbecilerin emirlerini yerine getiren askerlere darbe karşıtı protestocular tarafından şiddet uygulanmasını öfkeyle ifade ettikleri vurgulanmıştır. Türkiye genelinde birçok kişinin darbenin sorumlusu olarak Erdoğan'ın suçladığı Fethullah Gülen'i gördüğü ancak bazı grupların da Erdoğan ve onun iktidardaki partisinin güçlerini arttırmak için bir tiyatro düzenlenmiş olabileceğini düşündükleri yazının son bölümünde aktarılmıştır. Burada dikkat çeken nokta Fethullah Gülen hakkında Türk din adamı tabirinin kullanılmış olmasıdır (Wall Street Journal, 17 Temmuz 2016).

Darbe girişiminin demokrasiden yana olan kesimler tarafından bastırılmasının ardından 17 Temmuz 2016 tarihinde darbenin baş sorumlusu olan Gülen ile yapılan bir röportaja yer verilmiştir. Haber başlığı "Soru ve Cevap: Türk İmam Fethullah Gülen" (Q&A: Turkish Imam Fethullah Gülen) şeklinde atılmış ve başlığın altında "Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başarısız darbe girişiminin yöneticisi olmakla suçladığı adam Wall Street Journal'e konuştu" ifadelerine yer verilmiştir. Haberin giriş kısmında Wall Street Journal'den Jay Solomon'un hazırlamış olduğu soruları Gülen'in mail yoluyla cevapladığı bilgisi okuyucuya aktarılmıştır. Bu haber/röportaj analizinde sorulara odaklanmak verilen cevaplara odaklanmaktan daha önemli olacaktır. Çünkü Solomon'un yönelttiği sorular oldukça dikkat çekici ve yönlendiricidir. Solomon yönelttiği ilk soruda Cumhurbaşkanı Erdoğan hükümetinin kitlesel bir tutuklama başlattığını ve hizmet destekçileri için Fethullah Gülen'in ne kadar endişeli olduğunu sorgulamıştır. Solomon ikinci soruda "ABD yönetiminin kendisini Türkiye'ye teslim etmesi durumunda sana ne olacağını düşünüyorsun" sorusunu yöneltmiştir. Darbe girişiminin başında olan Gülen bu soruya, ABD'nin bir hukuk devleti olduğunu ve ABD'nin Türkiye'nin bu isteğini yerine getirerek dünyadaki itibarını yitiren bir rejimin onurlandırmayacağını ifade etmiştir. Üçüncü soruda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu darbe girişimini gücünü daha da arttırmak amacıyla kullanacağına inanıyor musunuz sorusu yönlendirilmiştir. Son olarak Gülen'e Türkiye'de ve çoğunluğu Müslümanlardan oluşan diğer devletlerde demokrasinin geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz sorusu sorulmuştur (Solomon, Wall Street Journal, 17 Temmuz 2016).

19 Temmuz 2016 tarihli Hugh Naylor'ın hazırlamış olduğu haber "Türkiye Kaos İçinde, Seküler Vatandaşlar Daha Gergin Hissediyor" (With Turkey in Chaos, It's Secular Citizens Feel Even More Nervous) başlığı ile okuyucuya sunulmuştur. Haberde Yıldız Gerjain isimli kişinin kendisini köşeye sıkışmış gibi hissettiği vurgulanmış, Gerjain ve birçok Türk'ün gelecek adına umutlu olmadığı ifade edilmiştir. Gerjain'in darbe girişiminin başarısız olmasından dolayı rahatlık hissettiği ifade edilirken, darbe girişimi sonrasında yapılan çok sayıda tutuklamanın da acımasız olduğunu düşündüğü

belirtilmiştir. Ülkede çok sayıda kişinin darbe girişimine karşı tavır aldığı altı çizilmiş ancak darbe sonrası kontrolü eline alan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bundan sonraki süreçte ülkenin laik ilkelerine zarar verebileceğinden endişe duyulduğu ifade edilmiştir. Yazıda ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iktidarı elde ettiği günden beri zaman içerisinde ülkenin seküler kesimlerini telaşlandıran kısıtlamalar getirdiği iddia edilmiş, kendisini dindar olarak tanımayan bazı vatandaşları korkuttuğu yazıda açık bir şekilde vurgulanmıştır. Darbe girişimi öncesinde Erdoğan'ın izlemiş olduğu politikardan memnun olmayan seküler vatandaşların Erdoğan'ın darbe girişimi sonrasında güç kazanacağına dair endişelere de ayrıca haberde yer verilmiştir. Haber metninde Erdoğan destekçileri genel anlamda İslamcılar olarak tasvir edilmiş, bu fundamentalist destekçilerin sokak gösterilerinde ve mitinglerde giderek daha fazla görünür olduğuna dikkat çekilmiştir. Son olarak darbe girişiminin bastırılmasından sonra İslamcılarının özgürlük alanlarının genişlediği ve haberin içeriğinde verilen örnekte eşcinsellerin darbe sonrasında sokakta yürürken bile İslamcılardan çekinir hale geldiği ifade edilmiştir (Naylor, Washington Post, 19 Temmuz 2016).

20 Temmuz 2016 tarihinde USA Today gazetesinde "Türkiye'nin Sıkı Önleminde Kadınlar Susturuluyor" (Women Are Being Silenced in Turkey's Crackdown) başlıklı bir haber yer almıştır. Pınar Ersoy tarafından kaleme alınan haberin içeriğinde cuma günü gerçekleştirilmek istenen darbe girişiminin ardından Türkiye'nin büyük bir sarsıntı geçirdiği ve bundan sonraki süreçte kadınların susturulduğuna dair ifadeler yer almaktadır. Haberde 15 Temmuz gecesi askerî yetkililerin gerçekleştirmek istediği darbe girişiminin başlangıcından hükümetin kontrolü ele alması ve olağanüstü hal ilan etmesine kadar olan süreçte kadınların seslerinin neredeyse tamamen yok olduğu savunulmaktadır. Darbe girişimine karşı başlatılan protesto gösterilerinde çoğunlukla erkeklerin yer aldığı ve genel anlamda demokrasi için direniş gösterenlerin çoğunlukla muhafazakâr kişilerden oluştuğuna vurgu yapılan yazıda ayrıca Twitter'da darbe girişiminden bahseden birçok kadının taciz olaylarında artış yaşandığından şikâyetçi olduğu ifade edilmiştir. Haberin devamında darbe girişiminin gerçekleştiği gece ve sonrasındaki günlerde gerçekleştiği iddia edilen birkaç münferit olaya atıf yapılarak Türkiye'nin insan hakları, kadın hakları ve özgürlükleri konusunda hukuki bir devlet olmadığı izlenimi verilmeye çalışılmıştır. Darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasında kadınların tepkisini ve darbecilere karşı mücadele esnasında canını kaybeden kadınları yok sayan Ersoy bununla da yetinmemiş konuyla alakasız olarak Türkiye'de kadınların kürtaj yaptırması için önlerinde çeşitli engeller bulunduğuna, kocalarının şiddetine maruz kalan kadınların polise şikâyete gittiklerinde polis memurları tarafından evlerine yollandıklarına dair farazi söylemlere başvurmuştur. Haberin sonuç kısmında darbe sonrasında belirsizliğin hâkim olduğu ve kadınların sokaklara çıkma ve kıyafet tercihi konusunda korku yaşadığına dair kötümser bir tablonun var olduğuna dair bir algı oluşturulmaya çalışılmıştır (Ersoy, USA Today, 20 Temmuz 2016).

20 Temmuz 2016 tarihli başka bir haberde "Türk Cumhurbaşkanı 3 aylık olağanüstü hâl ilan etti" (Turkish President Declares 3-month State of Emergency) başlığı kullanılmıştır. Haberin içeriğinde Türkiye Hükümeti'nin 3 aylık süreyle olağanüstü hâl ilan ettiği ve binlerce eğitimcinin görevden alındığı bilgilerine yer verilmiştir. Başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişimine karşı binlerce asker, polis, savcı, hakim ve eğitimcinin görevden alındığına vurgu yapılan haberde ayrıca gazetecilerin ve medyanın da engellendiğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbenin arkasında Fethullah Gülen'in olduğuna dair açıklamalarına yer verilen haber metninde Gülen'in bu suçlamayı reddettiği de satır arasında okuyucuya aktarılmıştır. Haber metninin sonunda o dönem ABD Dış İşleri Bakanlığı görevini yürüten John Kerry'nin ve Letonya Dış İşleri Bakanı Edgars Rinkevics'in Türkiye'de ilan edilen OHAL kararına yönelik olarak yaptıkları uyarılara/tavsiyelere yer verilmiştir. Bu haberin analizinde öne çıkan nokta, ABD medyasının önde gelen gazetelerinden birisi olan USA Today'in Türkiye'de ilan edilen OHAL'i Erdoğanofobi üzerinden okumuş olması ve haber başlığında doğrudan Erdoğan'ı hedef almasıdır (Dorell, USA Today, 20 Temmuz 2016).

Türkiye'de OHAL'in ilan edilmesini okuyucularına "Türkiye Başarısız Darbe Girişiminden Sonra OHAL'e Girdi" (Turkey Enters State of Emergency After Failed Coup) başlığıyla duyuran Wall Street Journal gazetesi, Türkiye'de darbe girişiminden sonra en az dokuz bin kişinin gözaltına alındığı ve on

binlerce memurun kovulduğu ifade edilmiştir. Bu bilginin devamında Türkiye'nin perşembe günü olağanüstü bir duruma girdiği ve hükümetin medeni hakların tehdit edilmeyeceği güvencesini verdiği bilgisi aktarılmıştır. Haber metninin devamında çok sayıda asker, polis, yargı mensubu, öğretmen ve akademisyenin kamu hizmetinden uzaklaştırıldığı, uzaklaştırılmalarının sebebinin de Erdoğan'ın darbe girişiminin ardında Gülen'i işaret etmesi olduğuna dikkat çekilmiştir. Gülen'in bu suçlamaları reddettiği ve darbe girişimini kınadığı bilgilerinin verildiği paragrafta Gülen, ılımlı İslam mesajları veren, meslek okulları ağını yöneten bir kişi olarak tasvir edilmiştir. Metnin devamında Numan Kurtulmuş ve Mehmet Şimşek'in OHAL döneminde yaşanan ihraçların içeriğine ve OHAL'in süresine dair yaptıkları açıklamalara yer verilmiştir (Levin ve Coker, Wall Street Journal, 21 Temmuz 2016).

24 Temmuz 2016'da Loveday Morris Türkiye'de ilan edilen OHAL sonrasında darbecilere kötü muamele uygulandığına dair bir haber yapmış ve haber başlığında "Hukuk Askıya Alındı: Türk Avukatlar Darbe Tutuklularına Kötü Muamele Yapıldığını Rapor Ettiler" (Law is Suspended: Turkish Lawyers Report Abuse of Coup Detainees) ifadesini kullanmıştır. Haber metninde Türkiye'de darbe girişiminden sonra gözaltına alınan binlerce kişinin kötü muameleye maruz bırakıldığı iddia edilmiştir. Avukatlara dayandırılarak darbecilerin dövüldüğü, spor salonlarında ve ahırlarda tutulduğu belirtilmiştir. Ayrıca darbe tutuklularının hem sözlü hem de fiziksel tacize uğradıkları ve kötü muamelelerin sistematik hale geldiği ifade edilmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve Türk hükümetinin bu iddiaları güçlü bir şekilde reddettiği ve her şeyin kanuna uygun şekilde yürütüldüğünü vurguladıkları belirtilmiş, ABD ve Avrupa ülkelerinin Türkiye'yi demokrasi ve insan hakları konusunda tavsiye verdiğine de dikkat çekilmiştir. Haberi hazırlayan Morris, hukukun askıya alındığını ve soruşturmaların hukuk kurallarına uymaksızın yürütüldüğüne dair görüş belirten bir kişinin ifadelerine yer vermiştir. Sözlerine atıf yapılan görüşmede, askerî darbenin atlatıldığı ancak şimdi sivil bir diktatörlüğün kurulmaya çalışıldığı ifadelerine yer verilmesi dikkat çekicidir. Haber metninde FETÖ elebaşından, ülkesinden sürgün edilmiş, Pennsylvania'da yaşayan bir din adamı olarak bahsedilmiş ve tutuklanan kişilerin çoğunun Gülen hareketi ile bağlantılı olduğu için tutuklandığı izlenimi verilmeye çalışılmıştır. Amnesty International'dan bir araştırmacıya atıf yapılarak tutuklulara cinsel istismarda dâhil olmak üzere çeşitli kötü davranışların rapor haline getirildiği iddia edilmiş ve tutuklamaların sanki somut bir kanıt olmadan yapılmış olduğu ima edilmiştir (Morris, Washington Post, 24 Temmuz 2016).

25 Temmuz 2016 tarihinde The New York Times gazetesi Fethullah Gülen'in darbe girişimi ile ilgili görüşlerini paylaşmıştır. Gülen tarafından kaleme alınan yazının başlığı "Fethullah Gülen: Türkiye'nin Demokrasisine Karşı Yapılmış Olan Tüm Tehditleri Kınıyorum" (Fethullah Gulen: I Condemn All Threats to Turkey's Democracy) şeklinde atılmıştır. Yazıda Gülen'in "Türkiye'de gerçekleştirilmek istenen darbe girişimini kınadığı, hükümetin zor kullanılarak değil, özgür ve adil bir seçimle kazanılması gerektiğini vurgulamış olduğu" gibi hususlar ön plana çıkarılmıştır. Yazıyı kaleme alan Gülen darbe girişimiyle bağlantılı olduğu iddialarının gerçekçi olmadığını sık sık vurgulamıştır. Yazı genel olarak Gülen'in darbeyi planlamadığı, bu suçlamaların haksız yere yapıldığı gibi noktalara vurgu yapılmış, kendisinin ve takipçilerinin hiçbir zaman şiddet yanlısı bir tavır sergilemediklerine dikkat çekilmeye gayret edilmiştir. Ayrıca Fethullah Gülen, Erdoğan'ın ülkeyi giderek kutuplaştırdığını ve diktatörlüğe kayan bir yönetim biçimini benimsediğini ifade ederek tüm olup biteni Cumhurbaşkanı Erdoğan'a mal etmek istemiştir. The New York Times'ın tüm delillere rağmen Fethullah Gülen'e böyle bir söz hakkı tanınması bir tarafa yazının sonunda Gülen'in bir İslam alimi, vaiz ve sosyal savunucu olarak tasvir edilmesi başlı başına bir skandal olarak değerlendirilmelidir (The New York Times, 25 Temmuz 2016).

28 Temmuz 2016 tarihinde Ceylan Yeginsu tarafından hazırlanan haber "Türkiye Temizliği Genişletiyor, Medya Organları Kapatılıyor" (Turkey Expands Purge, Shutting Down News Media Outlets) başlığı ile yayımlanmıştır. Haberde darbe girişiminin ardından çeşitli yayınevlerinin, gazetelerin ve televizyon kanallarının kapatıldığı belirtilmiştir. Haber metninin devamında Fethullah Gülen'den Müslüman bir din adamı olarak bahsedilmiş ve ona bağlı olan yayın organlarının Türk Hükümeti tarafından kapatıldığına işaret edilmiştir. Türkiye'nin darbe girişimini bastırmasının ardından aldığı doğal önlemleri aşırı ve hukuksuz olarak gösterme çabasının belirgin olduğu yazıda binlerce kişinin resmî kurumlardan tasfiye edildiğinin altı çizilmiştir. Darbe girişiminin atlatılmasının ardından OHAL

kapsamında alınan önlemlerde Gülen'e yakınlığıyla bilinen 80 gazetecinin tutuklandığı ve bazı insan hakları gruplarının yaşadığı bu gelişmeleri eleştirdiği ifade edilmiştir (Yeginsu, The New York Times, 28 Temmuz 2016).

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti'nin seçilmiş cumhurbaşkanına, hükümetine, meclisine ve milli iradeye yönelik olarak 15 Temmuz 2016 akşamı başlatılan darbe girişimi yöneticilerin ve milletin gösterdiği büyük direnç sayesinde başarıyla engellenmiştir. Teknolojinin ve teknolojiyle bütünleşmiş olan medyanın da darbe girişiminin engellenmesinde hiç şüphesiz büyük katkısı olmuştur.

ABD medyasının 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında yaptığı haberlerin analizini içeren bu çalışmada da görüleceği üzere, ABD medyası 15 Temmuz darbe girişiminde öncelikle belirsizliğin ortadan kalkmasını beklemiştir. ABD medyası genel anlamda Türkiye'nin seçilmiş cumhurbaşkanına düzenlenen suikast girişimini görmezden gelmiş, bu konuyu bahsedilmeye değer görmemiştir. Bunun yerine darbeyi yönettiği tüm delillerle ortaya konulan Fetö'yü aklamayı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın politikalarını eleştirmeyi tercih etmiştir. Haberlerin büyük çoğunluğunun Cumhurbaşkanı Erdoğan üzerinden şekillendiği dikkat çekmektedir. Haberlerin dilinde genel olarak Erdoğan'ı suçlayıcı ifadeler kullanılmıştır. Pek çok haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın karakteri üzerinden analizler yapılmış ve Erdoğan düşmanlığı temel alınarak içerikler oluşturulmuştur. Genel anlamda Erdoğan'ın İslami kimliğe sahip olduğu, otokratik/despot bir yönetim sergilediği, onun izlediği politikaların Türkiye'yi batılı değerlerden uzaklaştırdığı noktasında haberler ABD gazetelerinde ön plana çıkmıştır.

Coup (darbe) ve Turkey (Türkiye) anahtar terimlerinin bahsi geçen dört gazetede taratılması sonucunda ulaşılan sonuçlardan biri oldukça dikkat çekicidir. Haber başlıklarında darbe (coup) ve darbe girişimi (coup attempt) kelimelerini kullanan ABD medyasının haber içeriklerinde 2002 yılından itibaren uygulanan bazı politikaları ön plana çıkararak darbeye giden süreci adeta normalleştirilmesi bu noktada önemlidir. ABD medyası meydana gelen olayları aktarmak yerine olayları taraflı bir tutumla ele almıştır. Hem üçüncü bölümde incelenen haberlerde hem de genel anlamda o gece ve sonrasında ilgili yapılmış olan haber metinlerinde Türkiye'deki mevcut siyasi durumun olumsuzlanmaya çalışıldığı rahatlıkla görülmektedir. Türkiye'nin demokrasisine yönelik eleştirilerin darbe girişimi ile bağlantılı olmaktan çok Erdoğan'ın politikaları üzerinden sürdürülmesi oldukça enteresan bir durumdur.

Darbe gecesiyle ilgili sıcak gelişmelerin dışında darbe girişiminin bastırılmasından sonra Türkiye'nin geleceği ile ilgili çok sayıda haber yapılmıştır. Darbenin başarılı olmamasından duyulan memnuniyetsizlik, Türkiye'nin artık daha otoriter bir yönetimle yönetileceği, demokrasinin gerileyeceği gibi yorumlarla gizlenmeye çalışılmıştır. Türkiye'de laik sistemin İslami rejime evrileceği, OHAL'in ilan edilmesiyle insan hak ve özgürlüklerinin askıya alınacağı, hukukun üstünlüğünün çığneneceği gibi temalar ön plana çıkarılarak Türkiye hakkında uluslararası arenada olumsuz kamuoyu oluşturulmaya gayret edilmiştir.

Darbe girişiminde tarafları (fail-mağdur) ayrımı yapma noktasında ABD medyasının taraftar bir tutum sergilemesi de bu noktada bir diğer önemli husustur. Haber metinlerinde darbeye karşı çıkan insanlar, Erdoğan taraftarları olarak sınıflandırılmış buna karşılık darbe girişiminde bulunanlar başarısız darbeciler olarak nitelendirilmiştir. Darbecilerin ifadelerine bakıldığında darbenin arkasındaki unsurun ABD'de yaşayan Fethullah Gülen olduğu açıktır. Gülen ile ilgili 15-29 Temmuz 2016 tarihleri arasında yapılan haberler dikkatli bir şekilde incelendiğinde haberlerin satır aralarında ABD medyasının Gülen'e sahip çıktığı rahatlıkla görülmektedir. Bu makale kapsamında incelenen gazeteler yaptıkları haberlerde Fethullah Gülen'i "yardımsever", "eğitimci", "barışçı", "diyalogcu" gibi sıfatlarla tanımlamayı tercih etmişlerdir.

Analiz edilen haberlerden de anlaşılacağı üzere 15 Temmuz ve sonrasındaki süreçte ABD medya organları insanları olaylar hakkında bilgilendirme görevini yerine getirmektense insanları etki altına alma ve kamuoyu oluşturma işlevlerini öne çıkararak Türkiye aleyhine yayınlar gerçekleştirmiştir. Haber metinlerinde vurgu yapılanlar-değililmeyenler çerçevesinde 15 Temmuz darbe girişimi ve

sonrasındaki gelişmeler değerlendirildiğinde çok önemli bir husus dikkatlerden kaçmamalıdır. Bu önemli husus ABD basın organlarında darbecilerin sözde mağduriyetlerine dair haberlere zaman zaman yer verilirken darbecilerin acımasız bir şekilde canlarına kastettiği silahsız savunmasız halkın ve darbe girişimine karşı mücadelede yaralanarak gazi olmuş vatandaşların hikâyelerine duyarsız kalmış olmalarıdır.

Uluslararası kamuoyunu yönlendirme gücünü elinde bulunduran ABD basını 15 Temmuz darbe girişiminin başladığı ilk dakikalardan itibaren olayları ve gelişmeleri tamamen taraflı, oryantalist ve İslamofobik bir tutum sergileyerek aktarmayı tercih etmiştir. ABD basınının önde gelen gazetelerinden olan bu dört gazete Türkiye halkının iradesine karşı yapılmaya çalışılan darbe girişimine haber başlıklarında darbe ifadesini kullansa da darbenin meşruiyetine dair içerikler geliştirmiştir. Araştırma kapsamında bulunan medya organları Türkiye’de 15 Temmuz gecesi ve sonrasında yaşanan gelişmeleri gerçeklerle tezat oluşturacak bir biçimde sunmuşlar, gazetecilik etik ve ilkelerine uymayacak bir şekilde Türkiye, Recep Tayyip Erdoğan ve darbeye karşı direniş gösteren halk hakkında doğru olmayan, suçlayıcı ve küçük düşürücü bir söylem kullanmışlardır. Ayrıca darbe girişimi sonrası ülkenin güvenliğini sağlamak, demokratik düzenin devamını sağlamak ve darbe teşebbüsünde bulunan, Türkiye halkına karşı acımasızca ateş eden FETÖ üyelerin yargılanması için atılan adımlar abartılmış ve eleştirilmiştir.

Sonuç olarak çalışmanın üçüncü başlığı altında analiz edilen haber içeriklerini üç ana kategoride sınıflandırmak mümkündür. Bu üç ana kategori şu şekildedir:

- Darbe Girişiminin Görmezden Gelinmesi ve Erdoğanofobi
- Darbe Girişimini Meşrulaştırma ve Faili Masumlaştırma
- Darbe Karşıtı Olan Halkı Tek-tipleştirme/Ötekileştirme

Yukarıda yapılan kategorileştirmeden de anlaşılacağı üzere, ABD medyasının önde gelen dört yayın organının, Cumhurbaşkanı Erdoğan, AK Parti Hükümeti ve muhalefet partileri dâhil bütün demokratik kurumların, medyanın, sivil toplumun ve bütün vatandaşların olumsuz olarak etkilendiği ve karşı çıktığı bu menfur girişim sonrasında bile halkın iradesine karşı harekete geçen darbecileri değil; meşru yönetimi suçlu ilan etme yarışına girdikleri görülmektedir. Genel anlamda batıdaki ana akım medya, özelde ise bu çalışmada incelenen ABD medyasının bir bütün olarak 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında da Türkiye ile ilgili gelişmeleri çarpıtarak verdiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu yayın organları medya ahlakını bir tarafa bırakarak çoğunlukla uydurma ve çarpıtma haberlerle Türkiye ile ilgili konuları olumsuzlaştırarak manşetlere taşımışlardır. Burada analiz edilen haberlerde de açıkça görüleceği gibi ABD medyasının önde gelen gazetelerinin, 15 Temmuz ve sonrasında yaşanan gelişmeleri tarafsız bir şekilde aktarmaktan çok kurgular üzerinden yayın yaptıklarını ileri sürmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- ABD Ankara Büyükelçiliği (15 Temmuz 2016). “Emergency Message for U.S. Citizens: Shots Heard in Ankara, Bridges Closed in İstanbul”, <https://tr.usembassy.gov/emergency-message-u-s-citizens-shots-heard-ankara-bridges-closed-istanbul/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- ABD Dış İşleri Bakanlığı (18 Temmuz 2016). “Joint Press Availability With EU High Representative Federica Mogherini”, <https://2009-2017.state.gov/secretary/remarks/2016/07/260174.htm>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Akman, Filiz B. (2017). *15 Temmuz Darbe Girişimi Batı Medyası Söylem Analizi Neo-Emprealizm, İslamofobi ve Oryantalizm*, Ankara: Kadim Yayınları.
- Alpar, M. (2017). “Sonuçları İtibarıyla 15 Temmuz Darbesi”, *Turkish Studies*, C. 12, S. 16, ss. 53-64.
- Anadolu Ajansı (2016). *Dakika Dakika FETÖ’nün Darbe Girişimi*, İstanbul: Anadolu Ajansı Yayınları-27.
- Anadolu Ajansı (8 Ocak 2020). <https://www.aa.com.tr/en/americas/morales-us-aid-to-bolivia-in-2020-proves-role-in-coup/1696664>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.

- Arango, T. ve Yeginsu, C. (17 Temmuz 2016). <https://www.nytimes.com/2016/07/18/world/middleeast/turkey-coup-erdogan.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Ataman, M. ve Shkurti, G. (2016). "Batı'nın Darbe Sicili ve 15 Temmuz Darbe Girişimine Tepkisi", ADAM Akademi, C. 6, S. 2, ss. 51-73.
- Balcı, A. ve Turan, Y. (2017). "Eleştirinin Sefaleti: Batı'dan 15 Temmuz Darbe Girişimini Okumak", Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, S. 83, ss. 53-77.
- Bozbaş, G. (2016). "Batı'nın Demokrasi Paradoksu, 'Demokratik Darbe' Kavramsallaştırması ve 15 Temmuz Darbe Kalkışması", Muhafazakar Düşünce Dergisi, S. 49, ss. 73-90.
- Çagaptay, S. (16 Temmuz 2016). https://www.washingtonpost.com/opinions/global-opinions/the-coup-attempt-is-bad-news-for-turkeys-democracy/2016/07/16/8d357d28-4b64-11e6-bdb9-701687974517_story.html?utm_term=.c818461dc8a3, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Dorell, O. (20 Temmuz 2016). <https://www.usatoday.com/story/news/world/2016/07/20/turkey-crackdown-coup-attempt/87335358/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Durando, J. (15 Temmuz 2016). <https://www.usatoday.com/story/news/world/2016/07/15/turkey-president-erdogan/87152776/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Edi, A. ve Yılmaz, U. (2017). "15 Temmuz Kalkışmasının Diyarbakır Basınına Yansıması", TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, C. 9, S. 35, ss. 199-206.
- Ersoy, P. (20 Temmuz 2016). <https://www.usatoday.com/story/news/world/2016/07/20/women-being-silenced-turkeys-crackdown/87329486/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Güngör, N. (2011). *İletişim ve Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hubbard, B. (17 Temmuz 2016). <https://www.nytimes.com/2016/07/18/world/europe/many-turks-prefer-even-flawed-democracy-to-coup.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, Algı, İletişim*, İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Levin, N. ve Coker, M. (21 Temmuz 2016). <https://www.wsj.com/articles/turkey-enters-state-of-emergency-after-failed-coup-1469098871>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Levin, N.; Candemir, Y. ve Peker, E. (16 Temmuz 2016). <https://www.wsj.com/articles/after-turkish-coup-attempt-jubilation-on-streetsand-worries-about-what-comes-next-1468692785>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Mansbach, R. W ve Taylor K. L. (2017). *Challenges For America in The Middle East*, California: SAGE Publication CQ Press.
- Marans, D. (16 Temmuz 2016). https://www.huffpost.com/entry/cia-officials-turkey-coup-advice_n_578a2d02e4b08608d334c32c, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Morris, L. (24 Temmuz 2016). https://www.washingtonpost.com/world/law-is-suspended-turkish-lawyers-report-abuse-of-coup-detainees/2016/07/24/dc240998-4e9f-11e6-bf27-405106836f96_story.html?utm_term=.0495dd561ba1, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Mütercimler, E. (2016). *İsyanlar, İhtilaller, Darbeler*, İstanbul: Asi Kitap.
- Naylor, H. (19 Temmuz 2016). https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/with-turkey-in-chaos-its-secular-citizens-feel-even-more-nervous/2016/07/19/8dd37dd8-4d31-11e6-bf27-405106836f96_story.html, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Nisan, F. ve Şeker, N. T. (2017). "Demokrasiyi Sekteye Uğratan Darbe Haberlerinin Çerçevesi: 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi Örneği", TRT Akademi, C. 2, S. 3, ss. 68-96.
- Ölçekçi, H. (2018). "15 Temmuz Öncesi FETÖ Medyasında Psikolojik Savaş Gazeteceiliği", MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 7, S. 1, ss. 427-454.
- Önder, M. ve Güler, H. (2017). "Batı Medyasında 15 Temmuz Darbesine İlişkin İlk İzlenimler", Kartepe Zirvesi Uluslararası 15 Temmuz ve Darbeler Sempozyumu, ss. 263-290.

- Paletta, D. (28 Temmuz 2016). "Pentagon Allies Jailed in Turkey Amid Coup Backlash, General Says", <https://blogs.wsj.com/washwire/2016/07/28/pentagon-allies-jailed-in-turkey-amid-coup-backlash-general-says/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Parkinson, J. ve Peker, E. (17 Temmuz 2016). <https://www.wsj.com/articles/failed-coup-is-an-opportunity-for-turkish-president-erdogan-1468798773>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Pereira, A. W. (2018). "The US Role in The 1964 Coup in Brazil: A Reassessment", Journal of The Society for Latin American Studies, C. 37, S. 1, ss. 5-17.
- Peters, R. (16 Temmuz 2016a). <https://twitter.com/FoxNews/status/754112160423215104>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Peters, R. (16 Temmuz 2016b). "Turkey Last Hope Dies", <https://www.foxnews.com/opinion/turkeys-last-hope-dies>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Pulat, A. (2017). "Los Angeles Times ve Wall Street Journal", İ. Numan Telci, İbrahim Efe vd. (Ed.), 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası, İstanbul: Seta Yayınları, ss. 61-64.
- Reuters (15 Temmuz 2016). "Kerry Says Hopes for Peace and Stability in Turkey", <http://www.reuters.com/article/us-turkey-security-usa-russia-idUSKCN0ZV2NQ>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Seta (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası, İ. Numan Telci, İbrahim Efe vd. (Ed.), İstanbul: Seta Yayınları.
- Solomon, J. (17 Temmuz 2016). <https://www.wsj.com/articles/q-a-turkish-imam-fethullah-gulen-1468812568>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Strauss, V. (16 Temmuz 2016). <https://www.washingtonpost.com/news/answer-sheet/wp/2016/07/16/fethullah-gulen-the-islamic-scholar-turkey-blames-for-failed-coup/?noredirect=on>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Şavran, T. G. (2018). Nicel ve Nitel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri, Temmuz Göç Şavran (Ed.), Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, ss. 64-105.
- Tharoor, I. (15 Temmuz 2016). https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/07/15/turkeys-erdogan-always-feared-a-coup-he-was-proved-right/?utm_term=.e443696d49bb, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- The New York Times (15 Temmuz 2016). <https://www.nytimes.com/2016/07/16/world/europe/tumult-in-turkey-what-we-know-and-what-we-dont-know.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- The New York Times (25 Temmuz 2016). <https://www.nytimes.com/2016/07/26/opinion/fethullah-gulen-i-condemn-all-threats-to-turkeys-democracy.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- The White House (16 Temmuz 2016). "Readout of the President's Update on the Situation in Turkey", <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/07/16/readout-presidents-update-situation-turkey>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Türk Dil Kurumu (2019). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=DARBE, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Usa Today (16 Temmuz 2016). <https://www.usatoday.com/story/news/world/2016/07/16/military-coup-turkey-what-we-know-now/87171074/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Ülker, O. (2017). "Washington Post", İ. Numan Telci, İbrahim Efe vd. (Ed.), 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası, İstanbul: Seta Yayınları, ss. 65-72.
- Wall Street Journal (17 Temmuz 2016). <https://www.wsj.com/articles/turks-flood-streets-in-shows-of-unity-after-failed-coup-but-divisions-persist-1468788526>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Yaraş, E. (2020). Nitel Araştırma Yöntemleri, Sevtap Ünal (Ed.), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Yayını, ss. 251-273.

- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı (2016), "Türkiye'de Gerçekleşen 15 Temmuz Darbe Girişiminin Arkasındaki Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)", <https://www.yargitaycb.gov.tr/documents/15temmuzbrosurTR.pdf>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Yeginsu, C. (28 Temmuz 2016). <https://www.nytimes.com/2016/07/28/world/europe/turkey-media-newspapers-shut.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.
- Yıldırım, B. (2017). "CNN International", İ. Numan Telci, İbrahim Efe vd. (Ed.), 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Batı Medyası, İstanbul: Seta Yayınları, ss. 51-60.
- Zoroya, G. (16 Temmuz 2016). <https://www.usatoday.com/story/news/world/2016/07/16/alleged-mastermind-attempted-coup-turkey----cleric-living-quietly-usa/87176144/>, Erişim Tarihi: 30.06.2020.